

gjøre de Dvoffrelser, her er Spørgsmaal om, og ikke i saa Henseende forpligtede det, fordi jeg troer, at der er overmaade megen Fare for Sagens Afgjørelse ved deres Overgivelse til saadanne Commissioner, som de i Udfastet naavnte, paa hvis Bedømmelse det jo vil komme an, paa hvilke Vilkaar Staten kommer til at overlade Fæstterne sine Eiendomme, istedetfor at den, efter hvad jeg maa ansee for det Rigtigste, derved burde have frie Hænder. Men, saaledes som Sagen nu staaer, kan der ikke være Tale om, i denne Henseende at gjøre nogen Forandring; der kan blot være Tale om at give Lovudkastet den Lemping, som er foreslaaet af det ærede Udvalg. — Jeg seer aldeles ikke, at der er Noget, der taler for, at Bønderne paa de Godser, som Kongen i Egenkab af Panthaver har erhvervet, blive behandlede paa en saadan særegen Maade, som Bønderne paa de Godser, der fra gammel Tid have tilhørt Kongen, og hvor der er opvakt særdeles Forventninger hos dem om paa billige Vilkaar at erholde deres Gaarde til Eie. De have vistnok hidtil staaet sig meget vel ved at have Kongen til Godseier istedetfor Private, og de ville ventelig ogsaa fremdeles staae sig godt derved, naar de komme til at nyde godt af Resolutionen af 1846, og hvad angaar, at det vilde være sørgeligt for dem at vedblive at være forpligtede til at være Arvefæstere, da troer jeg, at det er et høist urigtigt Begreb, der ligger til Grund for den Forestilling, man forbinder med Arvefæste. Men derom kan der forøvrigt ikke være Tale; thi de blive jo ingenlunde udelukkede fra at kunne faae deres Gaarde til fuldkommen Selveiendom derved, at de ikke blive Gjenstand for denne Lov; thi der er jo intet Hinderligt for, naar de ønske det under andre Betingelser end dem, som indeholdes i nærværende Lov, at de kunne blive Eiendomsmand istedetfor Arvefæstere. Jeg maa endvidere bemærke, at, dersom man skulde gaae ud fra den Forudsætning, at Staten nødvendigviis strax skulde forhjælpe alle Bønderne paa de kongelige Godser til fuldkommen Eiendom, saa er der et overordentlig stort Gul i Loven; thi da den største Deel af de kongelige Godser ere allerede forlængst overladte i Arvefæste, saa maatte der

og gjøres Noget, for at disse Arvefæstere gif over til at blive fuldstændige Eiere. Der er ingen Tvivl om, at de ogsaa let kunne blive det, og blive det under Betingelser, der for dem ikke vilde være trykkende; men imidlertid er det jo for Dieblisset ikke Tilfældet. — Jeg skal ikke opholde Fosamlingen med nogen Gjendrivelse af, hvad et æret Medlem har anmærket angaaende den store Feil, der skulde være begaaet af Regjeringen til en vis Tid ved igjen at have skilt sig ved de Eiendomme, som Staten i Egenkab af Prioritetshaver havde overtaget uden først at forvandle Bønderne til Eiere. Jeg troer, at, hvad der er sagt derom, er Noget, der forlænge siden er blevet meget fuldstændigt gjendrevet, og det vil derfor være overflødigt her at gjentage denne Gjendrivelse.

Finantsministeren: Idet jeg tager Ordet i denne Sag, — og jeg skal holde mig paa det Standpunkt, som Regjeringen fra Begyndelsen af ved denne Sags Behandling og, som jeg troer, ogsaa i Fortiden har iagttaget, — behøver jeg vel ikke udtrykkeligt at udtale, at jeg saavel som Rogen er mig bevidst, at jeg baade er Repræsentant ikke for en enkelt Stand, men for samtlige Statsborgere, om end i et andet Thing end det nærværende, og at jeg tillige er specielt kaldet til at varetage Statskassens Interesse. Jeg er mig det saa alvorligt bevidst som Rogen. Jeg erkjender ogsaa fuldkommen vel, at her er Spørgsmaal om et meget betydeligt Offer, som fra Statskassens Side skal bringes Statens Bønder. Jeg erkjender det, uagtet jeg jo ikke kan nægte, at der er endnu større Summer, som paa den nærværende Rigsdag have været i andre Dage med opgivne fra Statskassens Side; det formindsker ikke min Jølelse af Sagens Betydning for Statskassen, af dens Betydning, betragtet fra den finantstille Side. Men jeg er mig tillige klart bevidst, — og jeg har, netop fordi jeg som Finantsminister har været særligt opfordret til at tage den finantstille Side i Betragtning, troet dobbelt at burde gjøre mig det klart — at her er tillige Tale om noget Mere end en blot finantstiel Gjenstand. Vi maae vel betænke, at det er mange hundrede Familiers Vel, der er Spørgsmaal om ved